

Sininauhaliiton asiantuntijalausunto hallintovaliokunnalle 14.5.2025

Hallituksen esitys eduskunnalle uutta rahapelijärjestelmää koskevaksi lainsäädännöksi (HE 16/2025 VP)

Sosiaali- ja terveyslautakunta on pyytänyt Sininauhaliitolta kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle uutta rahapelijärjestelmää koskevaksi lainsäädännöksi.

Sininauhaliitto on toiminut rahapelihaittojen kentällä 1990-luvun alusta asti. Organisaatiollemme on karttunut merkittävä määrä osaamista ja näkemystä toimialasta. Vuodesta 2010 lähtien Helsingissä toiminut matalan kynnyksen [tieto- ja tukipiste Tiltti](#) tarjoaa rahapeliongelmaisille ja heidän läheisilleen kasvokkaisia neuvonta- ja vertaistukipalveluja. Kohtaamme vuosittain satoja rahapeliongelmissa toipuvia asiakkaita, heidän läheisiään ja ilmiötä kohtaavia ammattilaisia.

Tässä lausunnossa tarkastellaan hallituksen esitystä sosiaalisten, taloudellisten ja terveydellisten haittojen ehkäisyn ja vähentämisen näkökulmasta.

Sininauhaliiton huomiot esitetystä kokonaisuudesta

Uudistuksen tavoitteena on hallitusohjelman mukaisesti ehkäistä ja vähentää pelaamisesta aiheutuvia terveydellisiä, taloudellisia ja sosiaalisia haittoja sekä parantaa rahapelijärjestelmän kanavointiastetta. Rahapelilain tavoitteena on lisäksi estää rahapeleihin liittyvät väärinkäytökset ja rikokset.

Em. tavoitteita voidaan pitää kannatettavina ja perusteltuina, etenkin nykytilanteessa, jossa rahapeliongelmat ovat korkealla tasolla, niissä on viime vuosina näkynyt merkittävää kasvua (Suomalainen rahapelaaminen 2023, THL Tilastoraportti 15/2024), kanavointiaste on muita pohjoismaita heikompi ja esimerkiksi Peluurin tilastoiden valossa merkittävin osa ongelmallisesta rahapelaamisesta näyttäisi tapahtuvan nykyisen järjestelmän ulkopuolella (Peluurin vuosiraportti 2024).

Esitykseen valituilla keinoilla hallitusohjelmassa asetetusta tavoitteista vain osa toteutuu.

Rahapelihaittojen ehkäisy ja vähentäminen on esityksen heikoimmin toteutuva tavoite, joka myös jää esityksessä alisteiseksi tavoitteelle kanavoida rahapelaamista järjestelmän piiriin.

Uuteen monilupajärjestelmään siirtyvät pelimuodot ovat kaikkein haitallisimpia ja eniten rahapeliongelmia aiheuttavia (Peluurin vuosiraportti 2024). Jos näiden pelimuotojen sääntely on riittämätöntä, tullaan pelihaittojen ehkäisyssä ja vähentämisessä vääjäämättä epäonnistumaan. Nyt merkittävä osa sääntelykeinoista on joko jätetty käyttämättä tai ne on otettu käyttöön vain osittain. Hallitusohjelmassa asetetut pelihaittojen ehkäisyyn liittyvät tavoitteet eivät toteudu. Hallituksen esitys on tältä osin ristiriitainen suhteessa sekä sen omiin tavoitteisiin että esitystä ohjaavaan hallitusohjelmaan.

Uudistuksen tavoitteista kanavointiasteen nostaminen toteutunee kohtalaisesti esitykseen valituilla toimenpiteillä. Valitettavaa esityksessä on se, että valitut kanavointikeinot, kuten markkinoinnin laaja salliminen sekä riittämättömät pelinhallintavälineet, lisäävät suurella todennäköisyydellä rahapeleistä

aiheutuvia haittoja. Esityksessä kanavointiasteen nostamisen keinoiksi valitut toimenpiteet ovat ristiriidassa pelihaittojen ehkäisyn kanssa.

Kanavointiasteella sellaisenaan ei ole positiivista vaikutusta pelihaittojen torjuntaan. Jos rahapelien tarjonta ja saatavuus, niiden markkinointi, tarjolla olevat pelituotteet tai peliympäristö muulla tavoin ovat yhtä haitallisia järjestelmän sisällä kuin sen ulkopuolella, ei kanavointiasteesta ole haittojen ehkäisyn näkökulmasta hyötyä.

Hallituksen esityksessä ei pystytä uskottavasti todentamaan järjestelmän sisällä tapahtuvaa pelaamista sen ulkopuolista pelaamista turvallisemmaksi. Esityksessä tavoiteltu korkea kanavointikyky ei tue haittojen ehkäisyn tavoitetta vaan on jopa sen vastainen.

Esityksessä on useita keskeisiä ongelmia pelihaittojen näkökulmasta: markkinoinnin ja mainonnan laaja salliminen; liian kevyet, yhtiökohtaiset ja pitkälti vapaaehtoisuuteen perustuvat pelinhallintavälineet sekä järjestelmän ulkopuolisen pelaamisen estämiseksi tarvittavien toimenpiteiden puuttuminen.

Ehdotetussa kokonaisuudessa mahdollistettaisiin sellaisten pelien mainonta, joka ei nykyainsäädännössä ole mahdollista ja sääntelykokonaisuudessa olisi pelihaittoja vähentäviä elementtejä jopa nykyistä vähemmän. Ehdotuksen mukaiset toimenpiteet todennäköisesti lisäävät pelaamisen määrää ja siirtäisivät pelaamisen painopistettä väestötasolla kohti verkossa pelattavia korkean haittariskin pelejä. Tämän seurauksena myös pelihaittojen ja peliongelmiin määrä tulisi kasvamaan nykyisestä. Erityisesti tehdyt muutokset tulisivat vaikuttamaan nuorten aikuisten miesten ryhmään, jolla riski peliongelmiin on jo valmiiksi muuta väestöä korkeampi.

Esityksen vaikutuksia arvioivassa osuudessa todetaan seuraavaa: *Esitettyjen muutosten arvioidaan kokonaisuutena altistavan väestön rahapelien laajenevalle tarjonnalle ja näkyvyydelle. Lisäksi muutosten voidaan arvioida vaikuttavan kiihdyttävästi rahapelaamisen siirtymään sähköisen kanavan korkean riskin peleihin, minkä puolestaan arvioidaan vääjäämättä lisäävän pelihaittoja. Voidaan arvioida, että nyt esitetyillä muutoksilla on rahapelihaittoja lisääviä vaikutuksia, jotka kohdentuvat erityisesti nuoriin aikuisiin, joiden tiedetään olevan erityinen riskiryhmä rahapelihaittojen suhteen.* Valittujen keinojen ei siis alun perinkään ole uskottu ehkäisevän ja vähentävän haittoja ja niiden tiedetään olevan ristiriidassa alkuperäisten tavoitteiden kanssa. Esitystä on mahdotonta perustella sen pelihaittoja vähentävillä vaikutuksilla.

Edellisellä lausuntokierroksella rahapelihaittojen asiantuntijat nostivat hyvin yhdenmukaisesti esiin vakavan huolen esityksen vaikutuksista pelihaittoihin. Näitä lausuntoja ei ole selvästikään huomioitu, vaan esitystä on viety lausuntokierroksen jälkeen haittojen näkökulmasta entistä huonompaan suuntaan esimerkiksi poistamalla järjestelmän ulkopuolisen pelaamisen estot sekä mahdollistamalla bonusten tarjoaminen.

Rahapelit eivät ole normaali kulutushyödyke, vaan haittoja ja vakavaa riippuvuutta aiheuttava tuote. Rahapelikulutus on erittäin kasautunutta: rahapeliteollisuuden ansaintalogiikka perustuu pienen paljon pelaavan joukon suuriin tappioihin. Merkittävä osa näistä pelaajista on ongelmallisesti tai vähintään riskitasolla pelaavia. Tämä epäeettinen ansaintalogiikka korostuu erityisesti niissä peleissä, jotka esityksessä ovat siirtymässä lisenssijärjestelmään.

Rahapelien aiheuttamat haitat näkyvät etenkin yksilötasolla. Sininauhaliiton tieto- ja tukipiste Tiltin kasvokkain palveluihin hakeutuu vuosittain noin 150 ensi kertaa rahapelihaittoihinsa apua hakevia pelaajaa tai heidän läheistään ja meidän toimintoihimme tehdään yhteensä noin 1800 käyntiä.

Tuemme ensi kertaa apua hakevia akuutissa kriisissä, ohjaamme kävijöitä tarvittaessa eteenpäin hoitopalveluihin ja järjestämme ammatillisesti ohjattuja vertaisryhmiä. Kävijöillemme lausunnon kohteena oleva esitys on elämänkriisi- ja velkahelvettikysymys, jopa elämän ja kuoleman kysymys.

Esitettyyn toimilupajärjestelmään siirtyminen lisäisi rahapelejä tarjoavien yritysten määrää, niiden keskinäistä kilpailua, niiden tarjoamien rahapelite tuotteiden markkinointia ja saatavuutta ja sitä kautta rahapelien kokonaiskulutusta ja niiden tuottamia haittoja. Myös rahapeliyhtiöiden harjoittama urheilusponsorointi lisääntyisi esitetyn perusteella merkittävästi. Rahapelimainonta lisää rahapelaamiseen liittyviä ajatuksia, aikeita pelata ja tosiasiallista pelaamista sekä rahapelihaittoja kokeneiden kohdalla todennäköisyyttä jatkaa pelaamista. Erityisesti verkkoympäristössä tapahtuvaa markkinointia on jo nykyisellään runsaasti, samoin epäsuoraa, luonnollisten henkilöiden toteuttamaa, kumppanuus- ja piilomarkkinointia. Kaikki edellä esitetty markkinoinnin keinot aiheuttavat retkahduksia asiakkaillemme.

Huolestuttavinta esityksessä on se, miten riittämättömästi markkinointia ja sponsorointia tulnaisiin jatkossa rajoittamaan. Hallitusohjelman mukaan rahapelimarkkinoinnin tulisi olla sisällöltään, laajuudeltaan, näkyvyydeltään ja toistuvuudeltaan maltillista ja vastuullista. Jos markkinointi ja sponsorointi sallitaan esitetyn laajuisena, se ei tule keskivertokuluttajan näkökulmasta olemaan maltillista, saati vastuullista.

Paitsi yksilötasolla, rahapelihaitat näkyvät myös yhteiskunnan tasolla. Esityksessä todetaan rahapelihaittojen yhteiskunnallisista kustannuksista seuraavaa: *Kansainvälisissä tutkimuksissa vuosittaisten haittakustannusten on arvioitu olevan 0,12–1,22-kertaisia suhteessa rahapelikatteeseen, mutta arvioihin liittyy huomattavia epävarmuuksia. [...] Korkean riskin rahapelien näkyvyyden, saatavuuden ja saavutettavuuden lisääntymisen voidaan arvioida kokonaisuutena lisäävän rahapelihaittoja ja näin ollen myös rahapelihaittoista aiheutuvia kustannuksia yhteiskunnalle.*

Kun rahapelaamisen yhteiskunnallisia kustannuksia (esim. tuki- ja hoitopalvelut, sairaslomapäivät/menetetyt työvuodet, yksilöiden talousongelmat, rikollisuus ja itsemurhat) verrataan pelikatteen sijaan vain valtiolle kertyviin tuottoihin (verot ja lisenssimaksut), voidaan melko luotettavasti todeta, että rahapelaaminen on yhteiskunnallisesti tuottamaton tai jopa tappiollinen toimiala, jossa yhtiöt keräävät merkittävät voitot ja yhteiskunnalle jää maksettavaksi toimialan tuottamat haitat (esim. Hofmacher ym. 2020, Folkhälsomyndigheten 2023, Kristensen ym. 2022).

Riittävästi säännelty ja pelihaittoja ehkäisevä rahapelijärjestelmä olisi sekä inhimillisesti että kansantaloudellisesti pelihaittoja lisäävää järjestelmää kestävämpi ratkaisu. **Esityksen toteutuessa tällaisenaan on todennäköistä, että sekä yksilötason inhimilliset kärsimykset että yhteiskunnallisen tason taloudelliset kustannukset kasvavat.**

Hallituksen esityksessä tulisikin perustella, miksi esitetään mallia, jolla ei pyritä vähentämään rahapeleistä koituvia terveydellisiä ja yhteiskunnallisia haittoja. Samaa on vaatinut myös oikeuskansleri lausunnossaan (OKV/1814/21/2024).

Rahapelihaittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi tarvittavat muutokset

Lakia on valmisteltu varsin tiukalla aikataululla ja näyttäisi, että tämän takia monia pelihaittojen ehkäisyn kannalta keskeisiä kysymyksiä on jätetty määrittelemättä. Tilanteessa, jossa HE astuisi

voimaan nykyisellään, tulisi pelihaittojen ehkäisemiseksi käynnistää mahdollisimman nopeasti seuraava vaihe. Lisäksi tarvitaan uuden järjestelmän aloituksen kanssa samanaikaisesti käyttöönotettavaa asetustasoista sääntelyä. Lainvalmistelun seuraavan vaiheen tulisi perustua laille asetettuun pelihaittojen ehkäisyn tavoitteeseen ja huolelliseen haittavaikutukset huomioivaan valmistelutyöhön. Keskeisimmät esityksen muutostarpeet ovat: markkinoinnin rajoittaminen, keskitetyt ja pakolliset pelaamisen hallinnan välineet, järjestelmän ulkopuolisen tarjonnan rajoittaminen sekä ikärajan nostaminen. Lisäksi rahapeliautomaattien hajasijoittelumallista tulisi luopua.

Hallituksen esityksen mukaiseen uudistuksen toteutukseen liittyy merkittävä riski pelihaittojen ja ongelmapelaamisen kasvulle. Siksi on ensisijaisen tärkeätä varmistaa, että lain vaikutusten seurannalla on riittävät rakenteet ja resurssit. Laissa määritelty Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen hallinnoima pelihaittarekisteri antaa tähän erinomaisen työkalun, kunhan sen hyödyntämiseen rakenteet ja resurssit on turvattu. Seurannassa tulee hyödyntää monipuolisesti erilaisia tapoja kerätä tietoa pelihaittatilanteesta.

Markkinoinnin rajoittaminen

Haitallisimpien rahapelien markkinoinnin laaja salliminen on merkittävässä ristiriidassa laille asetettujen tavoitteiden kanssa. Kuten oikeuskansleri omassa lausunnossaan (OKV/1814/21/2024) toteaa, nettikasinopelien markkinoinnin vapauttaminen ei ole linjassa sen kanssa, että hallitus pyrkisi rahapelihaittojen vähentämiseen, eikä hallituksen esitysluonnoksessa esitetä vakuuttavaa argumentaatiota vapauttamisen tueksi.

On kannatettavaa, että toimiluvanhaltija saa markkinoida rahapelejä ja toimiluvanhaltijaa vain itsensä toimesta. Esityksessä määritellyt kielletyt markkinoinnin keinot ja sisällölliset rajoitukset ovat perusteltavia ja kannatettavia. Keinojen ja sisällöllisten rajoitusten lisäksi esityksessä tulisi huomioida markkinoinnin kasvavan volyymin haitallinen vaikutus. Esityksen määrittely *rahapelejä ja yksinoikeustoimiluvanhaltijaa ja rahapelitoimiluvanhaltijaa saa markkinoida, jos markkinointi on määrältään, laajuudeltaan, näkyvyydeltään ja toistuvuudeltaan maltillista* on aivan liian väljä ja epämääräinen, eikä se huomioi riittävällä tavalla mainonnan kumuloitumista tilanteessa, jossa toimijoiden määrä kasvaa merkittävästi.

Tutkimuksen perusteella tiedetään, että rahapelimainonnalle altistumisella ja rahapelihaittoilla on selkeä yhteys. Runsas altistuminen rahapelimainonnalle normalisoi ja arkipäiväistää rahapelaamista, lisää positiivista suhtautumista rahapeleihin sekä yllyttää pelaamaan. Mainonta lisää sekä aikomuksia pelata että itse pelaamista. Lapset, nuoret ja haavoittuvat ryhmät ovat alttiita rahapelimainonnalle. Erityisen haitallisesti markkinointi vaikuttaa ongelmallisesti pelaaviin lisäämällä pelikulutusta ja riskinottoa, vaikeuttamalla pelaamattomuutta sekä aiheuttamalla retkahduksia. Erityisen haitallista on suoramarkkinointi, jota ei tulisi mahdollistaa laisinkaan.

Rahapelimainonnan ja markkinoinnin osalta tarvitaan tiukkaa sääntelyä (sisällöt, määrä, aika, paikka, kohdentaminen). Tavoitteena tulee olla mahdollisimman nopea siirtyminen kohti rahapelien kattavaa markkinointikieltoa.

Esityksessä laajasti sallittu sponsorointi lisää rahapelien näkyvyyttä entisestään. Sponsorointi markkinointimuotona on erityisen haitallinen, koska se altistaa rahapelimainonnalle merkittävässä määrin lapsia ja nuoria, normalisoi rahapelaamista ja liittyy siihen positiivia mielikuvia, hyödyntää lapsien ja nuorien ihannoimia urheilijoita ja urheiluseuroja sekä tuo vedonlyönnin lähemmäksi

urheilua. Urheilusponsorointiin vahvasti liittyvän vedonlyönnin tuotekehittely on tällä hetkellä erityisen nopeaa ja haitallista. Vedonlyöntiin liittyvät ongelmat ovat kasvussa etenkin nuorilla miehillä. Sponsorointia ei tulisi sallia lainkaan.

Keskitettyt pelaamisen hallinnan välineet

Hallituksen esityksen riittämättömät, yhtiökohtaiset ja vapaaehtoisuuteen perustuvat pelaamisen hallinnan välineet eivät riittävästi tue laille asetettua pelihaittojen ehkäisyn ja vähentämisen tavoitetta. Pelaamisen estäminen kaikilta toimiluvallisilta operaattoreilta on tervetullut ja hyödyllinen työkalu etenkin niille pelaajille, joilla on jo muodostunut selkeä motivaatio pelaamiseen lopettamiseen tai vähentämiseen. Sen rinnalle tarvitaan myös vahvempia pakollisia pelirajoitustoimenpiteitä.

Rahapelihaittojen ehkäisyn ja vähentämisen kannalta kaikkia toimiluvallisia toimijoita koskevan yhteisen ja pakollisen kulutusrajan säätäminen olisi välttämätöntä. Yksittäisellä pelaajalla tulee olla yhdet päivä-, kuukausi- ja vuosikohtaiset rahansiirtorajat, jotka käsittävät kaikki toimiluvalliset yhtiöt. Yhtiökohtaisten rajoitusten merkittävä heikkous on, että rajan tullessa vastaan pelaaja voi aina siirtyä seuraavalle peliyhtiölle. Useiden peliyhtiöiden mallissa tämä mahdollistaa merkittävien summien häviämisen, mikä heikentää näiden rajoitusten toimivuutta. Näiden keskitettyjen rajojen tulisi olla pakollisia, ei pelaajan tai peliyhtiön vapaaehtoisuuteen nojaavia. Rajoitusten osalta tulee hyödyntää laajasti olemassa olevaa tutkimusta koskien rahapelaamisen riskirajoja, rahapelihaittojen asiantuntijoita sekä esimerkiksi sosiaali- ja terveysministeriön asettamaa rahapelien toimeenpanosta aiheutuvien haittariskien ja haittojen arviointiryhmää. Määrittelyä ei tule jättää yhtiöiden vastuulle.

Yhtiöiden huolenpitovelvollisuus pelihaittojen ehkäisyn ja vähentämisen sekä ongelmallisesti pelaavien suojelun kannalta on tärkeää ja kannatettavaa. Nyt esitetyssä muodossa huolenpitovelvollisuutta ja toimintatapoja ei ole määritelty riittävällä tarkkuudella ja se jättää määrittelyn liiaksi yksittäisten yhtiöiden varaan. Tämä mahdollistaa vaihtelevat käytännöt ja suuret eroavaisuudet yhtiöiden välillä sekä velvollisuuksien laiminlyönnin etenkin tilanteessa, joissa velvollisuuden noudattamisen osalta valvonta perustuu lähinnä omavalvontaan. Muiden maiden kokemusten perusteella tiedetään, että huolenpitovelvoite ei toteudu riittävällä tavalla, jos sen suunnittelu, toteutus ja arviointi on jätetty rahapelitoimiluvanhaltijoiden omalle vastuulle.

Nykyisessä esityksessä huolenpitovelvollisuus ei ole riittävän tarkkaan määritelty, riittävän velvoittava, eikä sitä ehdotuksen mukaisesti valvota riittävällä tavalla. Tältä osin esitystä tulee merkittävästi tarkentaa siten, että huolenpitovelvoitteen yleiset ja yhtäläiset kriteerit pelaajan pelikäyttäytymisen tunnistamiselle, pelaajan kontaktoimiselle sekä pelaamiseen puutumiselle on velvoittavasti määritelty koskemaan kaikkia toimiluvanhaltijoita. Tämän kokonaisuuden osalta tulee hyödyntää laajasti rahapelihaittojen asiantuntijoita ja esimerkiksi sosiaali- ja terveysministeriön asettamaa rahapelien toimeenpanosta aiheutuvien haittariskien ja haittojen arviointiryhmää. Määrittelyä ei tule jättää yhtiöiden vastuulle.

Järjestelmän ulkopuolisen tarjonnan rajoittaminen

Uudistuksen keskeiseksi tavoitteeksi on noussut kanavointiasteen nostaminen, eli pelaamisen siirtäminen säännellyn järjestelmän piiriin. Kanavoinnin toteuttamiseksi on valittu lähinnä keinoja, jotka lisäävät kaikkein haitallisimpien pelien saatavuutta ja näkyvyyttä. Edellisen lausuntokierroksen jälkeen keinovalikoimasta on poistettu järjestelmän ulkopuolisen pelaamisen estämien IP- ja

maksuestojen avulla. Tätä ei voida pitää pelihaittojen ehkäisemisen tavoitteisiin nähden perusteltuna ratkaisuna.

Järjestelmän ulkopuolisen pelaamisen voittojen verottamista voidaan pitää kanavoinnin kannalta perusteltuna, mutta esityksen mukainen verotuskäytäntö, jossa tappioita ei laisinkaan huomioida, voi asettaa ongelmallisesti pelaavat kohtuuttomaan tilanteeseen, jossa yksittäisistä voitoista huolimatta kaikki rahat on hävitty, mutta verotaakka jää silti maksettavasti. Tämä voi aiheuttaa yksilöille merkittäviä taloudellisia haittoja jo valmiiksi vaikeassa taloustilanteessa.

Ikärajan nosto

Erityisen haitallisten pelien, kuten raha-automaatti-, kasino ja vedonlyöntipelien osalta ikärajan tulisi olla korkeampi perustuen niiden haitallisuuteen sekä nuorten aikuisten suurempaan riippuvuusriskiin. Tutkimusten perusteella tiedetään, että nuoret 18–24-vuotiaat aikuiset ovat muita aikuisia alttiimpia rahapelaamisesta aiheutuville taloudellisille, sosiaalisille ja terveydellisille haitoille. 18–24-vuotiaat ovat myös Peluurin auttavan puhelimen ja chatin suurin ikäryhmä (Peluurin vuosiraportti 2024). Ikärajan säätäminen on haittojen ehkäisyn ja vähentämisen näkökulmasta merkittävä ja perusteltu toimenpide, jolla tiedetään olevan positiivisia vaikutuksia. Rahapelaamisen ikärajan osalta olisi perusteltua toimia linjassa alkoholilainsäädännön kanssa siten, että haitallisimpien pelien osalta ikäraja nostettaisiin 20-vuoteen, jolloin ikäraja olisi yhdenmukainen väkevien alkoholijuomien kanssa.

Rahapeliautomaattien hajasijoittelu

Hallitusohjelman mukaisesti osana uudistusta selvitetään raha-automaattien siirtämistä erillisiin valvottuihin tiloihin. Ehdotuksen mukaisesti raha-automaattien sijoittelussa tulee huomioida niiden valvottavuus, turvallisuus sekä pelaamisesta aiheutuvat taloudelliset, sosiaaliset ja terveydelliset haitat sekä alaikäisten suojeleminen. Ehdotuksessa ei kuitenkaan velvoiteta siirtämään raha-automaatteja erillisiin valvottuihin pelisaleihin. Pelihaittojen ehkäisyn ja vähentämisen näkökulmasta ei ole perusteltua pitää korkean haittariskin pelejä näkyvillä ja helposti saatavilla ihmisten arjisissa ympäristöissä, kuten kaupoissa, kioskeissa ja huoltoasemilla. Pelikoneiden sääntely pohjautuu pitkälti asetustasoiseen sääntelyyn, minkä takia esitys sisältää riskin pelikoneiden sääntelyn merkittävästä heikentymisestä nykyiseen verrattuna. Rahapeliautomaatit tulisi siirtää erillisiin valvottuihin pelisaleihin. Siirtoa on kannattanut myös sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimiva rahapelien haittariskien ja haittojen arviointiryhmä.

Pelihaittojen ehkäisyn ja vähentämisen resurssit turvattava

Lakiesitykseen sisältyy luku 9 (94 §), jossa kuvatuilla valtionavustuksilla turvataan sähköiset, valtakunnalliset ja anonyymit peliongelmissa auttavat palvelut (nyk. Peluuri) erillisen määrärahamomentin kautta. Julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2026–2029 ei ole varattu rahaa luvun 9 mukaisiin rahapelihaittoihin liittyviin toimiin. Lakiesitys on siis ristiriidassa julkisen talouden suunnitelman kanssa, mikä on vakava asia ja pelihaittojen näkökulmasta kriittistä.

Myös oikeuskansleri korostaa 7.2.2025 rahapelilain (HE 16/2025 vp) ennakkotarkastuslausunnossaan, että rahapelihaittojen ehkäisyn ja vähentämisen kokonaisuudelle tulisi turvata lainsäädännössä

selkeä, vakaa ja riittävä rahoitus. Oikeuskanslerin mukaan olisi perusteltua harkita mahdollisuutta säätää rahapeliuottojen käytöstä tarkemmin ja kohdentaa peliyhtiöiden voitoista tietty osuus suoraan haittojen ehkäisyyn ja vähentämiseen. Tällainen korvamerkintä lisäisi lainsäädännön johdonmukaisuutta ja uskottavuutta sekä vahvistaisi rahapelihaittojen torjunnan pitkäjänteistä resursointia.

Oikeuskansleri pitää moitittavana, että esitettyjä kehitysehdotuksia ei ole aikataulusyistä selvitetty eikä niiden vaikutuksia arvioitu huolellisesti. Rahapeliuudistuksen sosiaalisesti kestävä ja hyväksyttävä toteutus edellyttää myös taloudellista sitoutumista rahapelihaittojen ehkäisyyn.

Tilanteessa, jossa rahapelien tarjontaa ja saatavuutta hallituksen esityksen mukaisesti lisätään, on ensisijaisen tärkeää varmistaa, että tarjolla on riittävästi palveluita ongelmallisesti pelaaville ja että pelihaittojen ehkäisylle on varattu riittävät resurssit.

Tarve pelien ominaisuuksien asetustasoiselle säätellylle

Hallituksen esityksessä korkean riskin rahapeliuotteiden ominaisuuksien sääntely on jäämässä harkinnanvaraisen asetustasoisin sääntelyn varaan, mikä saattaa pahimmillaan lopettaa pelien piirteiden sääntelyn kokonaan. Suurinta osaa lisenssijärjestelmään siirtyvistä peleistä voidaan pitää erityisen haitallisina ja niiden riippuvuuspotentiaali on korkea. Peliteollisuus kehittää näitä tuotteita jatkuvasti haitallisempaan suuntaan. Tästä syystä pelien ominaisuuksia tulee säädellä vähemmän haitallisiksi esimerkiksi määrittelemällä niiden enimmäisnopeus, rajoittamalla ”läheltä piti” -tilanteita sekä ääni- ja valotehosteita, kieltämällä voitoiksi naamioidut tappiot sekä pelien automaattinen jatkaminen (autoplay). Pelien visuaaliseen suunnitteluun tulee puuttua etenkin lasten ja nuorten suojelemisen näkökulmasta.

Ennen järjestelmän toimeenpanoa ja lisenssiyhtiöiden toiminnan käynnistymistä asetustasolla tulisi säätää seuraavista asioista sekä rahapelitoimiluvanhaltijoiden että yksinoikeustoimiluvan haltijan osalta:

- Pakolliset vuorokausi-, kuukausi- ja vuosikohtaiset enimmäistappiorajat. Pelihaittojen ehkäisyyn ja vähentämisen näkökulmasta rajat tulee asettaa riittävän alhaisiksi ja niitä säädettäessä tulee huomioida peliyhtiöiden kokonaismäärä siten, että kaikkien yhtiöiden yhteenlaskettu tappioraja ei ole kohtuuttoman korkea. Nuorten pelaajien (18–24-vuotiaat) korkeampi riski peliongelmiille tulee huomioida
- Suurimmat sallitut pelipanokset ja -voitot, pelien tahtia ja muita ominaisuuksia koskevat määräykset sekä peli- ja pelaajakohtaiset määrälliset ja ajalliset rajoitukset.
- Rahapelien sallitut myyntiajat.